

33e JAARGANG nr. 2 - herfst 2012

V
A
N

ZOYS

T
O
T

SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE HISTORISCHE VERENIGING
"SOEST - SOESTERBERG"

Historische Vereniging Soest - Soesterberg

Opgericht 8 mei 1980

Secretariaat:		Steenhoffstraat 46 3764 BM Soest info@hvsoest.nl	
Bestuur:			
Voorzitter	: Herman Schoemaker	Korte Brinkweg 14 hcschoe@zonnet.nl	035-6015711
Vice-voorzitter	Frans Stokhof de Jong,	Korte Kerkstraat 1 stokhof-dejong@planet.nl	035-6090833
Secretaris	: Johan van 't Klooster	Ferdinand Huycklaan 2E jakvantklooster@hetnet.nl	035-5885399
Penningmeester	: Patrick Kuijpers,	Nassaulaan 8 pkuijpers@12move.nl	035-6013060
Overige leden	: Ton Hartman,	Birkstraat 109 ton.hartman@telfort.nl	035-6025031
	Mevr.Hanneke Roskam,	Disselboom 58 hanneke@roskam.nu	035-6018750
	Chris Uyland,	van Lennepaan 5c cuyland@xs4all.nl	035-6013639
	Henk Groenesteijn	Spinet 13 info@hiscue.com	035-6025795

INHOUDSOPGAVE HERFSTNUMMER 2012

pag.

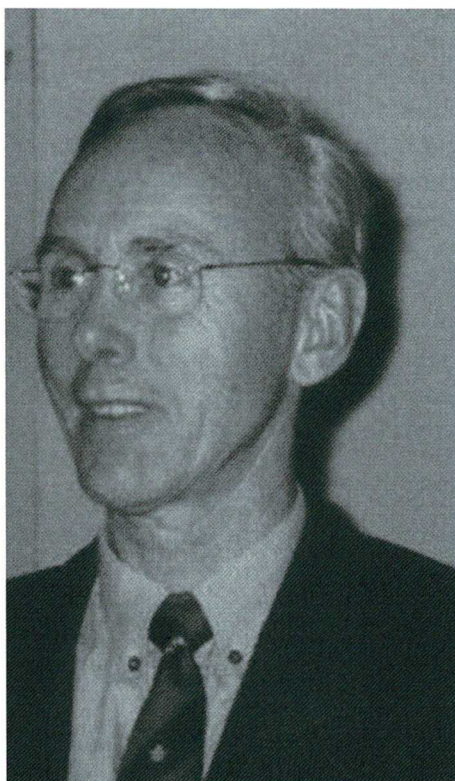
1	In memoriam Wim Peters	1
2	Voorwoord van de redactie	3
3	Van uw waarnemend voorzitter	5
4	Een nieuwe voorzitter	8
5	Piet Ekel een geboren, getogen en betrokken Soester!	10
6	Het verhaal van Gijs Gijsbertse Hagen of Gijsje Spin	18
7	Herinneringen uit Soest	22
8	Familie Bosboom, een ondernemende familie, deel 2	26
9	De toegangspoort van de H. Hart ULO school.	35

Alle rechten voorbehouden. Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest - Soesterberg. Redactie en bestuur zijn niet verantwoordelijk voor de inhoud van de aangeboden kopij en beeldmateriaal.

OMSLAGFOTO : Piet Ekel (1921-2012) in de rol van "Malle Pietje" uit de televisieserie "Swiebertje", (foto uit de familiecollectie).

In memoriam Wim Peters (1938-2012)

Op 28 augustus 2012 is Wim Peters op 74-jarige leeftijd overleden. Dat is anderhalf jaar nadat een ernstige aandoening bij hem werd ontdekt. In dat anderhalve jaar wisselden momenten van hoop en tegenslag elkaar af. Toch nog vrij plotseling kwam het einde en moest Wim in de strijd voor het leven, dat hij lief had, het onderspit delven.

Voor ons gaat nu het boek van de herinnering aan hem open. Daarin lezen we in gedachten o.a. zijn interesse voor de geschiedenis en zijn inzet voor de gemeenschap van Soest. Die inzet voor de gemeenschap, waarvoor hij ook koninklijk is onderscheiden, toonde hij niet alleen in zijn beroep als gemeente-ambtenaar maar ook door zijn deelname aan de besturen van tal van maatschappelijke instellingen. Zo maakte hij o.a. gedurende een bepaalde tijd deel uit van het bestuur van de Stichting voor Katholiek Onderwijs, de Stichting vrienden van Mariënborg, de Stichting Spullenhulp, de Stichting Oud Soest (het museum) en de Historische Vereniging Soest/Soesterberg.

Bij de laatstgenoemde instellingen kon hij zijn bestuurlijke capaciteiten (waaronder de deugd van gematigdheid en bedachtzaamheid) combineren met zijn interesse en liefde voor de geschiedenis. Van de Stichting Oud Soest was hij vijf jaar voorzitter als opvolger van Wim Schimmel en maakte hij later deel uit van het bestuur van de Stichting vrienden van het museum. In de historische vereniging maakte hij gedurende vijftien jaar deel uit van de redactie van dit blad en verzorgde daarvoor tal van bijdragen. Zo schreef hij tijdens zijn ziekteperiode nog in het zomernummer van 2012 een 'In memoriam Henk Gerth'. Samen met Els Stolwijk en Johan Hilhorst zorgde hij ook voor het inhoudelijke programma van de klitsavonden en daar waren dan meestal al genoeglijke voorbereidingsavonden aan vooraf gegaan. Vlak voordat zijn aandoening zich manifesteerde heb ik samen met Wim in 2011 Soest op de fiets doorkruist voor het maken van foto's van alle monumenten ten behoeve van de website www.soestopdekaart.nl.

Behalve in de geschiedenis van Soest was Wim, die in het Brabantse land is geboren en opgegroeid, ook bijzonder geïnteresseerd in de geschiedenis van zijn familie. Daarmee zette hij het werk van zijn vader voort en bouwde het verder uit. Helemaal in zijn nopjes was hij als hij een link kon leggen tussen zijn familiegeschiedenis en de geschiedenis van Soest. Daarvan getuigen zijn artikelen "Soestdijk –Lage Mierde" in dit blad (jaargang 22 uit 2001, nrs. 1 en 2).

De Historische Vereniging Soest/Soesterberg en het museum Oud Soest zullen Wim missen en hem blijven herinneren als een fijn mens die samen met anderen (want samenwerking stond hoog in zijn vaandel!) zich inzette voor de zorg en aandacht voor het erfgoed.

Wij wensen zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen veel sterkte toe in de komende tijd en hopen dat de herinneringen aan hem dan troostrijk zullen zijn bij het verwerken van het verlies.

Wim de Kam

Voorwoord van de redactie

Wederom een nieuwe "Van Zoys tot Soest" voor u. Inmiddels is de redactie uitgebreid, Dick van Fulpen heeft zich aangemeld om redactiewerk te doen. Dick is een van de leden van het eerste uur van onze vereniging. Hij heeft ook nog deel uitgemaakt van de voormalige werkgroep "Eemland" welke de genealogie van verschillende families uit het Eemland nageplozen heeft. Op zijn website www.gensdvvf.nl kunt u zelf nazoeken of er van uw familie ook al wat uitgezocht is.

Inhoud

Helaas moesten we weer beginnen met een In Memoriam, bestuur en redactie zijn Wim de Kam erkentelijk dat hij deze In Memoriam voor zijn vriend heeft willen schrijven en willen dit graag onderstrepen.

We denken dat we weer een gevarieerd nummer hebben samengesteld. Allereerst de overdracht van het voorzitterschap. Onze waarnemend voorzitter Frans Stokhof de Jong heeft de voorzittershamer overgedragen aan Herman Schoemaker, van beiden een artikel.

Naar aanleiding van het overlijden van dhr. Piet Ekel staat er een gedegen levensverhaal in deze Zoys. Ook Soesterberg wordt niet vergeten, blij zijn we met deze nieuwe gastschrijver Jan de Mos die veel van 'achter den bergh' weet en opschrijft. Een gebeurtenis in de tweede wereldoorlog geeft goed weer wat een moeilijke tijd het was. Het tweede deel van de Bosboom story treft u daarna aan. Een verdwenen monument sluit dit najaarsnummer af. Vanwege ruimtegebrek wordt de aflevering over verenigingen, ditmaal gymnastiekverenigingen doorgeschoven naar het winter nummer van dit blad. Ook een reactie op het artikel over het Mollenkerkhof is weer aanleiding voor een aanvulling, maar ook dit pas in de volgende nummer.

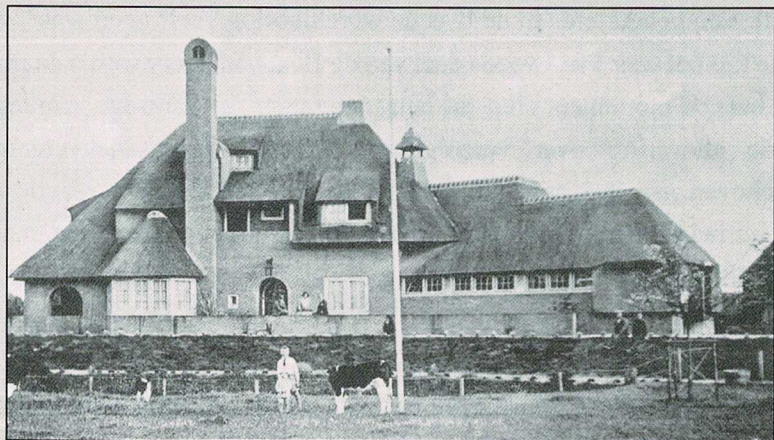
Ledenbestand

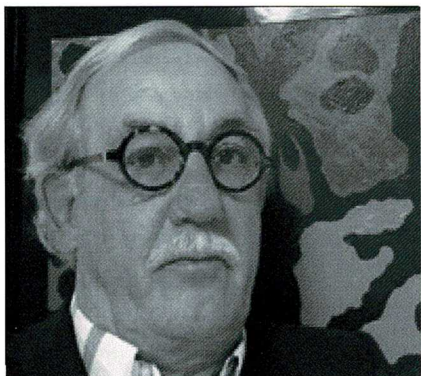
Met een vereniging die al ruim 32 jaar bestaat gebeurt het vaker dat er soms leden komen te overlijden. Voor de leden die veel voor de vereniging en/of het Museum

Oud Soest betekend hebben is een In Memoriam terecht. Dilemma daarbij is natuurlijk waar de grens te trekken. Soms staat het lidmaatschap op naam van het gezinshoofd en komt een huisgenoot te overlijden. Bestuur en redactie zijn ook niet altijd op de hoogte van het overgaan naar het hiernamaals. Van het overlijden van de heren H.T. Prins, laatst wonende in Molenschot en P. Ekel heeft de vereniging bericht gehad. Wij waarderen hun inzet voor de vereniging en hopen dat hun nabestaanden het verdriet kunnen verwerken. Gelukkig hebben ook weer nieuwe leden zich aangemeld. Op de oude ambachtenmarkt op Hemelvaartsdag mochten we de families Van den Breemer, Da Costa, Nijmeijer, dhr. Aalten, Ambergen, Hoksbergen, Van Putten, Steehouwer en Van der Wal uit Soest inschrijven als lid. Ook voor mevr. Beuken uit Amersfoort geldt hetzelfde. Dhr. Bosboom uit Huizen kreeg het lidmaatschap cadeau. Bij het roggemaaifeest op de Eng melden dhr. Van Stempvoort, Wiggers en mevr. Van Leeuwen-Visser zich aan. Tenslotte bracht dhr. A. Meijer het ledental weer op 400 leden.

Buitenplaatsen

Over enkele weken zijn er weer nieuwe wisselexposities in het Museum Oud Soest. Een tentoonstelling is vanuit de Historische vereniging opgezet en wel de expositie over "Buitenplaatsen". In dit landelijke themajaar ook een goede reden om plaatselijk aandacht aan te schenken.

Van uw waarnemend voorzitter

Traditiegetrouw is het voorwoord van de nieuwe jaargang van dit blad voor de voorzitter. Ten gevolge van de redactiewisseling is dat in het vorige nummer erbij ingeschoten. Daarom dit keer het woord aan de waarnemend voorzitter Frans Stokhof de Jong.

“Dan wordt er even aan je gevraagd of je het voorwoord wil schrijven”? Ik zal mij eerst voorstellen. Hoewel mijn wiegje in Soest aan het Witte Paardstraatje nr. 1 klaar stond heb ik het eerste levenslicht in Amersfoort aanschouwd. Aangezien ik de helft van een tweeling was werd de nabijheid van nonnen gewenst geacht. De

Huis genaamd "Het Witte Paard" waar ik mijn jeugd doorgebracht heb, oorspronkelijk is het een kerkje van de "methodisten" geweest (Foto auteur.)

wereldse omstandigheden waren ook niet vrolijk te noemen want ik ben geboren op 6 januari 1945. De koude Hongerwinter heb ik niet bewust meegemaakt maar mijn ouders zullen het niet gemakkelijk gehad hebben. Net als velen van jullie heb ik de Bonifacius school doorlopen en ook nog enkele jaren de H.Hart ULO

school aan de Steenhoffstraat. Daarna verlieten we in 1962 ons huis "Het Witte Paard" en zijn we – mijn ouders met 5 kinderen - naar Utrecht verhuisd. In 1998 ben ik met Heleen weer teruggekeerd naar Soest.

Architectuur

Na mijn architectopleiding in 1973 heb ik altijd zelfstandig als architect gewerkt. Een van mijn specialisaties was onder andere de 'houtbouw'. Ook voor renovatie en restauratie heb ik veel begeleid en de opleiding daarvan gedaan, met name in Wijk bij Duurstede. Bestuurlijk ben ik actief geweest in enkele landelijke architectenorganisaties en heb ik zitting gehad in meerdere monumenten- of welstandscommissies in den lande.

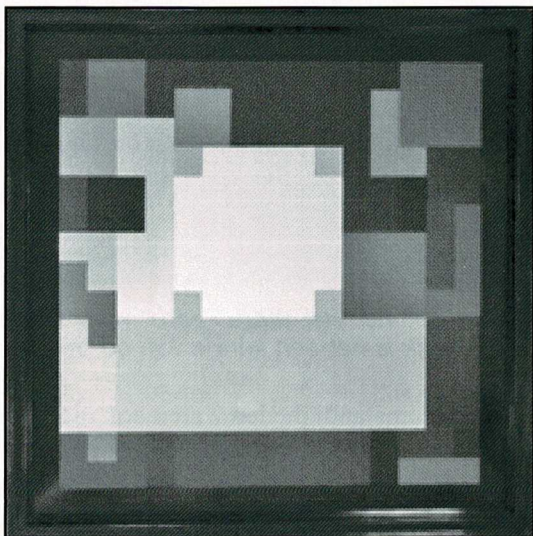
Namens de Historische vereniging heb ik al jaren zitting in de monumentencommissie van Soest als opvolger van Anton van de Dijssel. Zeker in onze woonplaats is het de moeite waard door vroegtijdig mee te denken met bepaalde ontwikkelingen, ervoor te zorgen dat monumenten dan behouden kunnen blijven. Soms mis ik die betrokkenheid bij politiek of organisaties weleens.

Kunst

Als zoon van een redelijk vermaard kunstenaar voel ik weleens de aspiraties om me daar ook meer mee bezig te houden. Enerzijds door het werk van mijn vader te herontdekken, anderzijds om zelf mijn eigen driedimensionaal uit te drukken. De kunst is mij met de paplepel ingegoten, als knulletje werd ik al meegesleept naar kerken, kloosters en kastelen in Frankrijk en Italië. Dit is wel de basis van mijn latere ontwikkelingen geweest.

Zelf ben ik een groot voorstander van bescherming van ons Culturele erfgoed, in de breedste zin van het woord en blijf dit ook graag uitdragen. Ik vind dat er

"Driekoningen"

meer aandacht bij de jeugd hiervoor gewenst is. Dit zou je kunnen bereiken door de educatie ook te richten op museumbezoek. Ook ons gemeente archief is een goed instrument om ons culturele erfgoed beter te leren waarderen.

Oproep

Hierbij maak ik spontaan gebruik om voor ons toekomstige themanummer "Soester Kunstenaars in de 20ste eeuw" een oproep te doen; mocht u namen van beeldende kunstenaars weten of bent u in het bezit van een kunstwerk(je) of iets dergelijks van een "Soester kunstenaar", wilt u me dan bellen. We kunnen het dan registreren en documenteren en zal onze werkgroep "Soester kunsthistorie" bijzonder op weg helpen.

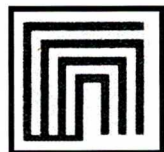
Dankzegging

Mede namens mijn medebestuurleden wil ik natuurlijk Wim de Kam en Wim Peters bedanken dat zij het laatste jaar zich ingezet hebben om de vereniging weer goed te laten functioneren. Met dit bestuur onder voorzitterschap van Herman Schoemaker hebben we vertrouwen in de toekomst.

Hoewel mijn 'regeerperiode' niet erg lang geduurd heeft, zijn er wel wat gebeurtenissen in Soest geweest die we als dieptepunt en als hoogtepunt kunnen zien. Als bestuur van de HVS zijn we geschokt door de vertrouwensbreuk tussen de burgemeester en de gemeentepolitiek, we verwachten ook niet dat met de komst van een vervanger de situatie snel genormaliseerd wordt. Voor dhr. Noordergraaf beschouwen we dit als een persoonlijk drama.

Een hoogtepunt vind ik wel de afronding van de restauratie van boerderij Gagelgat, enkele jaren geleden was de situatie echt troosteloos. Natuurlijk zijn er vooral inwendig nieuwe elementen toegevoegd, om de nieuwe gebruikssituatie te kunnen uitvoeren is dat ook nodig.

Rest mij nog de nieuwe voorzitter Herman Schoemaker veel succes te wensen, en met de rest van het bestuur zullen wij hem nog vele jaren bijstaan.

Frans Stokhof de Jong

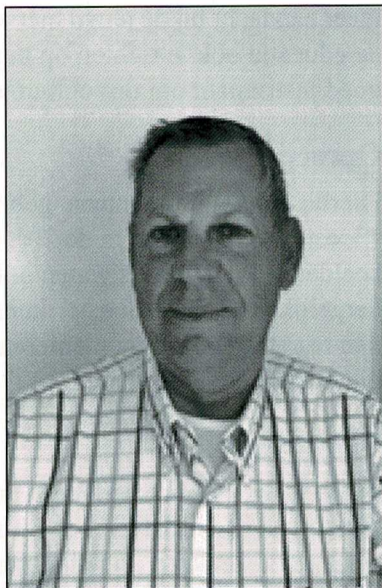
Een 'nieuwe' voorzitter

Enige tijd geleden werd er bij ons aangebeld. Frans Stokhof de Jong stond op de stoep, natuurlijk vroeg ik hem binnen. Na een kopje koffie en wat gezellig gekeuvel vatte Frans de koe bij de horens. Hij vroeg mij of het mij leuk leek om voorzitter van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg te worden.

Jaren geleden in 2003 heb ik een punt gezet achter mijn activiteiten als winkelier in Soest. Naast het besturen van mijn winkel heb ik mij van meet af aan ook op andere gebieden bestuurlijk ingezet. Aan veel besturen zoals schoolbestuur, bestuur VVV, kerkbestuur, bestuur Zorgcentra, bestuur CDA, bestuur korenmolen, tot bezoldigd hoofdbestuur van een grote brancheorganisatie (120.000 werknemers), heb ik jarenlang een bijdrage geleverd. Alle bestuurlijke activiteiten zijn afgesloten.

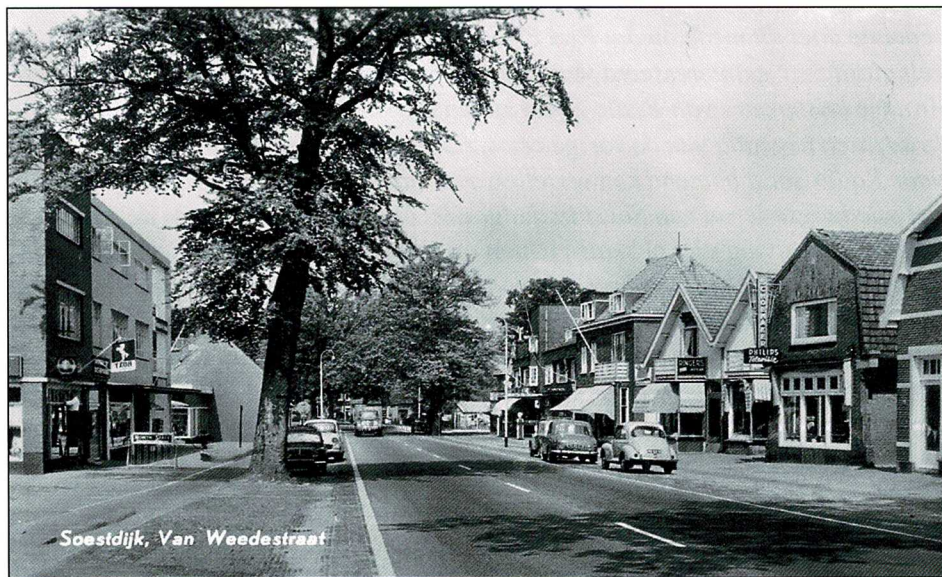
Een nieuwe levens fase is aangebroken. Niet meer besturen maar studeren. Het was een hele uitdaging om de Universiteit van Utrecht binnen te stappen als oude student tussen allemaal jongeren. Al snel speelde in de samenwerking met medestudenten leeftijd geen rol. Dit jaar hoop ik met mijn masterscriptie over de Koude Oorlog mijn studie geschiedenis aan de Universiteit van Utrecht af te sluiten. Later zal ik u graag vertellen dat Soesters een belangrijke rol in een geheime Koude Oorlog organisatie vervulden.

De vraag van Frans was voor mij volledig onverwacht, het antwoord dat ik wilde geven lag voor de hand: nee bedankt. Toch heb ik zonder aarzelen ja gezegd. Historie heeft mijn belangstelling. Als geboren en getogen Soester, die ook jaren met veel plezier in Soesterberg woonde, heeft de geschiedenis van ons dorp altijd mijn belangstelling gehad. Soest is een bijzonder dorp vol tegenstellingen waar mensen wonen en samenleven. Protestant en katholiek, rijk en arm, Soest en Soesterberg, Soest-Zuid en Soestdijk, de polder en de Eng, de Soesterduinen en het Veen zijn enkele tegenstellingen in Soest. Over een jaar of 16 vieren we het 1000 jarig bestaan van ons mooie dorp.

Al 32 jaar levert de HVS een bijdrage aan het ontrafelen van de geschiedenis van Soest. Graag wil ik meewerken aan een actieve levende vereniging. Over het verleden van ons dorp is nog heel veel te vertellen. Het lijkt mij leuk om ook van uit mijn perspectief een stukje van de geschiedenis te belichten. Het is een grote eer om deel uit te mogen maken van het bestuur van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg. Voorgaande voorzitters van de HVS hebben kans gezien om met het enthousiasme van medebestuurders en vrijwilligers HVS tot een begrip in Soest te maken. De bestuursleden van HVS hebben mij verzekerd dat de tijdelijke voorzitter Frans Stokhof de Jong zich voortreffelijk van zijn onverwachte taak heeft gekweten. Frans, hartelijk dank hiervoor. We hopen nog lang van je kwaliteiten gebruik te mogen maken.

Herman Schoemaker.

*Van Weedestraat in de jaren zestig, rechts de winkel van Schoemaker
(foto gemeente archief Soest)*

Piet Ekel, geboren, getogen en betrokken Soester !

Wim de Kam

Op 28 juni 2012 is overleden Piet Ekel, een bekende en markante Soester. Hoewel in de lokale pers volop aandacht is geschonken aan zijn verscheiden wil de redactie ook in dit blad ruimte bieden voor het koesteren van de herinneringen aan het leven van deze Soester. De redactie doet dit mede omdat Piet Ekel zelf altijd zeer geïnteresseerd was in en betrokken bij de geschiedenis van Soest. Trouwe luisteraars van Radio Soest zullen zich bijvoorbeeld herinneren hoe hij in de jaren negentig van de vorige eeuw, samen met wijlen Anton van den Dijssel, voor Radio Soest boeiend kon vertellen over historische wetenswaardigheden uit het alledaagse leven van Soest in de 'goede' oude tijd. Ik zal me in de summiere levensbeschrijving niet primair richten op zijn professionele carrière, hoewel ik daar uiteraard ook niet geheel aan voorbij kan gaan. Het gaat me echter vooral om de relatie en betrokkenheid tussen Piet Ekel en de Soester samenleving. Voor onderstaande biografie heb ik me mede gebaseerd op wat Piet Ekel me zelf heeft verteld in een interview dat ik in 2000 met hem heb gehad in het kader van de mondelinge geschiedenis¹

-
- 1) Het interview met Piet Ekel dat plaatsvond op 16-8-2000 is te beluisteren op de website van de historische vereniging www.hvsoest.nl onder de button 'mondelinge geschiedenis'. Behalve van dit interview is bij de samenstelling van dit artikel mede gebruik gemaakt van de artikelen die over Piet Ekel in de Soester Courant zijn verschenen en in het bijzonder de artikelen in de rubriek "Bij ons op Soest" van Jan Visser die verschenen in de maanden maart en april 1985.

Kindertijd

Piet Ekel is geboren op 21 september 1921 in het huis dat was genummerd Nieuweweg 58 (het huis heeft later de naam 'Het Puntdak' gekregen). Voor het huis liep destijds

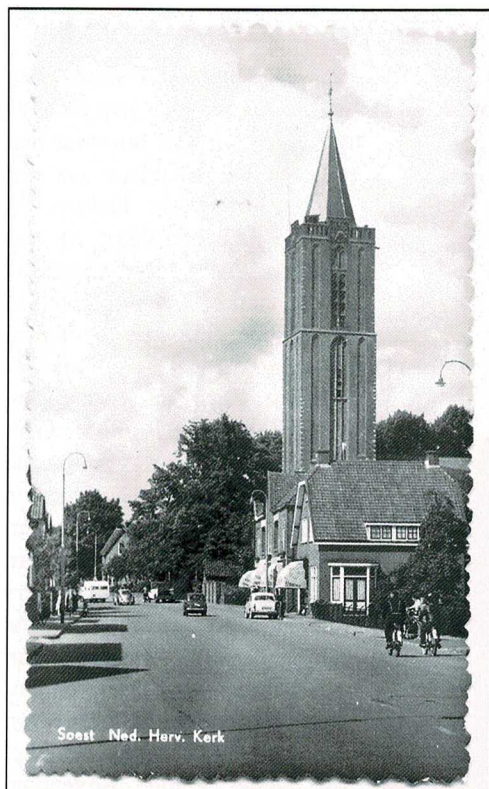

Nieuweweg 58, het geboortehuis van Piet Ekel, het karkas van het huis is nooit gewijzigd, (foto Marinda Hartman)

nog een sloot. Het huis was dan ook slechts bereikbaar via een dam. Zijn ouders hadden dit huis in 1920 betrokken na hun trouwen. Vader Ekel werkte als mecanicien bij het vliegveld in Soesterberg. Hij was geboren in Alkmaar maar als militair gelegerd in Zaandam, waar hij de moeder van Piet leerde kennen. Overigens kwamen zowel de grootouders van vaderskant als van moederskant uit Zaandam. De grootvader van vaderskant was zeilmaker. De grootouders van moederskant zaten in de houthandel. De grootvader van moederskant was door 'onhandigheid' mede een inspiratiebron voor de latere rol van Piet Ekel als 'Malle Pietje'. Bovendien deed die grootvader als rederijker ook aan toneel "Voordragen zat dus in het bloed", aldus Piet Ekel.

Van de periode aan de Nieuweweg herinnerde Piet Ekel zich feitelijk niets. In het interview vertelde hij wel over een botsing

die zich aan die weg zou hebben voltrokken tussen een rijtuig met leden van het koningshuis en een bakkerskar, maar dat was meer gebaseerd op een overgeleverd verhaal dan op eigen waarneming en ervaring. Zijn herinneringen spitsen zich toe op de Torenstraat en omgeving, waar het gezin naar toe verhuisde. Volgens mededeling van Piet vond die verhuizing plaats omdat vanwege de wereldwijde economische crisis zijn vader op wachtgeld werd geplaatst bij het vliegveld en toen een zaak voor zichzelf is begonnen in installatietechniek. Deze mededeling klopt echter niet en waarschijnlijk heeft Piet in zijn herinneringen een aantal zaken door elkaar gehaald. Immers de wereldwijde economische crisis ontstond pas in 1929 na de beurskrach in New York, terwijl het gezin zich

Verdwenen winkels aan de Torenstraat, in het middelste pand bevond zich de zaak van P. Ekel sr. (foto gemeente archief Soest)

al aan de Torenstraat vestigde in 1927. In het adresboek van 1927 is dan ook een advertentie opgenomen waarin de vader van P. Ekel magazijn 'De Toren', Torenstraat 1c, zich aanbeveelt als nieuw gevestigd installatie bureau. Het pand maakte deel uit van een nieuw gebouwde winkelwoonblok, dat geëxploiteerd werd door de exploitatie maatschappij Dolfin en inmiddels al weer geruime tijd is verdwenen. Het is nu plantsoen en parkeerterrein bij de Oude Kerk. Niettemin zullen veel oudere Soesters zich dit winkelblok nog goed kunnen herinneren. Behalve magazijn 'De Toren' vestigden zich in dit blok voor de eerste maal: drogist Maris, sigarenhandel Bakker, manufacturen van Middelman en dranken van Kuiper. In De Soester Courant van 11 maart 1927 werd het winke-

lend publiek opgeroepen de zaken te komen bekijken en kreeg met een rijmgedichtje elke nieuwe zaak aandacht na een inleidend algemeen rijmgedicht:

*Winkelend Soest ga nu eens kijken
In de winkel Torenstraat
Naar de vijf moderne zaken, waar
Keur en keus te pronken staat.
En uitgebreide groot-sortering
Ligt daar voor een ieder klaar
En men helpt daar vlug en netjes
Nergens koopt men beter waar.*

Het verblijf op dit adres en de uitoefening van de zaak heeft diepe indruk gemaakt op de jonge Piet en de belangstelling voor de radio en het imiteren van stemmen was, zo

vertelde Piet, daar ontstaan. Toch was het installatiebureau geen lang leven beschoren. De economische crisis heeft ertoe geleid dat het maar enkele jaren heeft bestaan en begin jaren dertig ging vader Ekel zijn oude beroep van mecanicien op het vliegveld weer uitoefenen en verhuisde het gezin naar de overkant van de Torenstraat, destijds genummerd Torenstraat 2c. Waarschijnlijk heeft vader Ekel vervolgens in zijn vrije tijd ook op het nieuwe adres nog wel gesleuteld aan radio's en er in ieder geval naar geluisterd.

In de Kerkebuurt kon de jonge Piet zich volop uitleven. In de oude – inmiddels in 2000 verwijderde linde – werd vaak gespeeld. Op een weiland van Peter van den Breemer werd gevoetbald met de jongens van Entrop en de jongens van Van de Kooij (van café 'De Wacht' op de hoek van de Stations-

weg). Ook heeft Piet nog gevoetbald bij de aspirantjes van ESVAC. Zijn vader was daar ook enige tijd als bestuurslid en als voetballer actief. Vader Ekel werd als gevolg van het optreden in een lokale derby later ook wel 'penantie-Ekel' genoemd (en 'penantie' is niet de verkeerde schrijfwijze van 'penalty' maar volgens de jonge Piet de wijze waarop de Soesters het echt qua klank uitspraken).

Piet Ekel bezocht de openbare school naast het café De Gouden Ploeg. Hij had hele goede herinneringen aan de schooltijd. Ook over het onderwijzend personeel sprak hij met warme gevoelens en noemde in dat verband met name mevr. de Ruiter-Kraaikamp en het hoofd van de school de heer Veenstra. Ter gelegenheid van het 25 jarig jubileum van de heer Veenstra in 1933 werden tal van evenementen georganiseerd in en buiten de school. Piet herinnerde zich o.a. dat men met de hele school naar het gebouw Religie en Kunst aan de Rembrandtlaan ging. Daar speelde hij zijn eerste toneelrol als levend beeld. In de Soester Courant van 4 juli 2012 stond een foto van een andere activiteit die t.g.v. dit jubileum werd uitgevoerd. Die foto is, met de namen van de meeste personen die op de foto staan afgebeeld, ook terug te vinden op www.verdwenensoest.nl bij de datum 26 januari 2005.

Latere jeugd

Piet heeft na de lagere school de ULO bezocht en vervolgens de middelbare handelsschool in Amersfoort. Ondertussen was Piet in navolging van zijn vader op sportief ge-

bied actief. Tijdens de ULO-periode maakte hij deel uit van een atletiekclubje genaamd KULOC. Die letters stonden voor Kleine ULO Cracks. In 1937 werd hij lid van de Soester Turn Club, waar zijn vader inmiddels ook bestuurslid was geworden. Eind jaren dertig was het gezin Ekel inmiddels verhuisd naar het adres Kerkpad zuidzijde nr. 31A (omgenummerd naar 49²), waar Piet vervolgens heel lang heeft gewoond.

Het eerste baantje van Piet na zijn schooltijd was als correspondent bij de Gebr. Swager (bouwmaterialen). Dat heeft maar kort geduurd. Vervolgens heeft hij gewerkt bij de Ned. Handelsmaatschappij in het kantoor op de hoek van de Prins Bernhardlaan en de Van Weestraat. Daarna – en inmiddels was de oorlog uitgebroken – werd hij ambtenaar bij het Gewestelijk Arbeidsbureau in Amersfoort. Dat duurde tot 1942. Over de beroeps-matige activiteiten gedurende de laatste jaren van de oorlog is Piet altijd wat zwijgzaam gebleven. Wel vertelde hij dat hij winnaar was geworden van een declamatiewedstrijd en als zodanig mocht optreden voor de radio. Hij declameerde het gedicht ‘De dijk’ van C.S. Adama van Scheltema. Mede als gevolg van die gewonnen wedstrijd werd hij toegelaten tot een kleinkunstopleiding bij de omroep. Vast staat dat Piet in die jaren meer is opgetreden voor de radio in een cabaret- of amusementprogramma dan wel een programma dat als zodanig bedoeld was. Dat heeft bij sommigen aanleiding gegeven tot kritiek omdat de radio volledig werd gecontroleerd door de bezetter. Vermoedelijk is het optreden voor de radio in die periode ook de reden dat Piet Ekel nooit een Koninklijke onderscheiding heeft gekregen. Dat is jammer want naar mijn overtuiging was hij niet fout, ook al heeft hij toen met zijn optreden een foute keuze gemaakt. Zijn inzet voor de gemeenschap gedurende de rest van zijn leven, en dat geldt in het bijzonder ook voor de gemeenschap van Soest, had best met een lintje mogen worden gewaardeerd. Dat geldt te meer nu geruime tijd na de oorlog op een andere wijze wordt aangekeken tegen de vragen “wat is een goede keuze en wat is een foute keuze in die omstandigheden”? We weten inmiddels dat het aantal echt moedige heldhaftigen beperkt was en dat het overgrote deel van de Nederlandse bevolking – en dat is niet bedoeld als een verwijt maar een constatering – daartoe niet behoorde.

Begin artistieke loopbaan

In Soest richtte Piet gedurende de oorlogsperiode samen met een aantal anderen “De Cupido’s” op. Er was een toneel, ballet- en muziekafdeling. Met name de muziek werd een groot succes door de band onder leiding van Hans Kraal. Piet bemoeide zich met het toneel. Met de danseresjes werd gerepeteerd in het nabij gelegen café “Driekus-over-de-plank”. Opgetreden werd in hotel-restaurant Eemland voor volle zalen. Mede door de adviezen van Klaas van Beek (KRO) en het meespelen op de piano van Dolf v.d. Linden werden “De Cupido’s” bijzonder populair. Onder de indruk was Piet Ekel van een bezoek direct na de oorlog aan de ondergrondse bunker op De Eng bij een optreden van het

cabaretgezelschap van Benny Vreden³. Met name de muurschilderingen van de Larense kunstenaar Wim van Nieuwenhoven vond hij prachtig en uiteraard genoot hij van het cabaret. Later is Piet nog jaren samen met de Soester Ben Roelofsen (want dat was de echte naam van de cabarettier Benny Vreden) in het land opgetreden. Na de bevrijding hebben de Cupido's nog met veel succes opgetreden, o.a. voor de Canadese bevrijders. Vervolgens is het groepje na verloop van tijd uit elkaar gevallen. Piet ging na de oorlog werken bij het cabaretgezelschap van Chiel de Boer en bij het platenarchief van de NRU. Bij die laatste instelling leerde hij ook mej. Johanna van Wijnen kennen, waarmee hij op 1 juni 1951 onder grote belangstelling in het huwelijk trad. De Soester Courant meldde op 5 juni 1951 o.a.: "De Soester Turnclub, waarvan Piet Ekel al lange tijd bestuurslid is, was vertegenwoordigd door een erehaag van geüniformeerde leden, die versierde hoepels, knotsen en tamboerijnen en wat dies meer zij hadden meegebracht". In Soest had Piet in de daaraan voorafgaande jaren samen met anderen cabaretreuves georganiseerd ("Tutti Frutti") waarmee geld werd verdiend voor NIKAPROBA. Dat was een organisatie voor het welzijn van de 250 Soester militairen in Ned. Indië en het thuisfront. Het is een afkorting van de samenwerkende verzuilde organisaties NIWIN, Katholiek Thuisfront, PROtestants thuisfront, BAnd Nederland-Indië. De laatste voorstelling in 1951 heette: "De klap op de vuurpijl" en werd opgevoerd in een grote tent aan de Middelwijkstraat. Bij die voorstelling waren ongeveer 2000 mensen aanwezig.

Bij zijn imitaties van stemmen maakte Piet vaak gebruik van een emmer. Veel en lang succes had hij met zijn imitatie van Prins Bernhard. Met instemming van het Koninklijk Huis imiteerde hij hem in het openbaar voor het eerst tijdens een optreden in hotel Eemland voor de personeelsvereniging van de KPS (Koninklijk Paleis Soestdijk). Bij de opening van het theaterseizoen van 't Spant in Bussum in 2000 voerde Piet de act, aangepast aan de omstandigheden, opnieuw op, zoals hij dat al honderden malen had gedaan. Wanneer hij optrad voor het vermaak van de militairen mocht de imitatieact niet worden uitgevoerd. Ondanks zijn toenemende activiteiten bij de diverse omroepen bleef Piet ook in de jaren vijftig en zestig actief in Soest. Nadat hij al heel vroeg bestuurslid was geworden van de STC, de Soester Turn Club werd hij in de jaren vijftig de voorzitter. Later ijverde hij met succes voor een fusie / integratie van deze club met de verenigingen Crescendo en Olympia, waaruit in 1971 De Springbokken ontstond. Ook voor De Springbokken zette Piet zich bestuurlijk in. In regionaal verband blies hij zijn bestuurlijke partijtje mee. Hij werd daarvoor terecht gewaardeerd door zijn benoeming tot lid van verdienste van het Koninklijk Gymnastiek Verbond. Als sportbestuurder maakte hij ook deel uit van de Sportstichting. Onvermeld mag ook niet blijven zijn optreden als Sinterklaas in Soest gedurende tientallen jaren. Met die activiteit stopte hij, toen men vond dat Sinterklaas op een paard moest rijden, want dat zag Piet niet zo zitten.

3 Aan dit gezelschap is door J. van Steendelaar meer aandacht besteed in dit blad. Zie de 19de jrg. nummers 3 en 4.

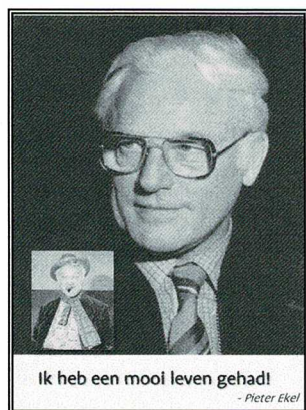
Landelijke bekendheid

Zoals reeds opgemerkt, zal op z'n beroepsmatige carrière in deze levensbeschrijving niet uitgebreid worden ingegaan. Piet heeft daarover zelf een boek geschreven onder de titel "Een luisterrijk verleden", waarvan het eerste exemplaar werd overhandigd op 21 september 2002 aan burgemeester Koos Janssen tijdens een officiële presentatie in De Speeldoos in Baarn, waarbij vele (oud) prominenten uit de wereld van radio en televisie aanwezig waren. Het onbetwiste hoogtepunt in de carrière van Piet was uiteraard zijn optreden als Malle Pietje in de jeugdserie Swiebertje (1968-1975). Toen Piet een aantal jaren later een rol speelde als arbeider in het toneelstuk "Schakels" van Herman Heijerman, dat werd uitgevoerd door het Arnhems theatergezelschap, stelde hij zich aan 'zijn' baas voor als de arbeider Jacob Kul. Vanuit de zaal werd toen geroepen: "Malle Pietje zul je bedoelen" wat uiteraard een lachsalvo in de zaal tot gevolg had. Als een echte professionaal vertrok Piet in zijn rol van arbeider echter geen spier ("freezen" noemde hij dat), wat hem veel waardering opleverde. Hoewel Piet veel en met liefde optrad als acteur, had hij een voorkeur voor produceren. Als producer is hij minstens zo actief geweest als acteur. En hij verrichtte al zijn activiteiten op free lance basis. Om gedurende zo'n lange periode voortdurend als freelancer aan de bak te kunnen komen, moet je een hele goeie zijn. En dat was hij in zijn vak. Overigens vertelde Piet dat het bestaan als freelancer impliceerde, dat je gedurende zomermaanden in de WW terecht kwam omdat er dan geen werk was en er enige onzekerheid was of er in het nieuwe seizoen wel voldoende aanbod zou zijn. Piet raakte hierdoor echter niet van slag. Als een echte caravanist trok hij erin de zomermaanden met de caravan op uit en de interesse voor die vorm van vakantie was ook de caravanindustrie niet ontgaan, waardoor hij een reclamecontract kreeg voor de promotie van de caravan.

In rustiger vaarwater

De jaren tachtig brachten veranderingen in het persoonlijk leven van Piet Ekel. In 1986 werd zijn huwelijk door echtscheiding ontbonden. Een jaar later hertrouwde hij met mevr. Gerritje de Bree, die eerder weduwe was geworden. Het woonhuis aan het Kerkpad waar hij jaren had gewoond werd verlaten en intrek werd genomen in een woning aan de Thorbeckestraat. Weer een aantal jaren later verhuisde het inmiddels AOW-gerechtigde echtpaar naar Honsbergen aan de Wiardi Beckmanstraat. De veranderingen in zijn persoonlijk leven weerhielden Piet niet van zijn inzet en bijdrage aan de Soester samenleving. Met veel plezier vertelde Piet Ekel over het Landjuweel 1987 waar hij samen met Jan Leijendekker en Piet Daalhuisen meewerkte aan de organisatie en presentatie van een belangrijk onderdeel van dit geweldige festijn. Het drietal heeft zich, mede geïnspireerd door dit festijn, vervolgens ingespannen in Soest een evenementenhal op te richten. Die poging heeft echter niet tot resultaat geleid. In 1997 vervulde Piet tijdens het optreden van Thomasvaer en Pieternel nog eenmaal de rol van de Soester praatboer: Bart van de Melm, die hij jarenlang tijdens zijn carrière gestalte had gegeven bij 'De Bietenbouwers' (KRO). Zoals in het begin van dit artikel al is aangegeven, voelde Piet

zich sterk betrokken bij de historie van Soest. Hij was dan ook aanwezig op de dag dat in het Museum Oud Soest 'levende geschiedenis' werd uitgebeeld. Ook was hij samen met zijn vrouw gedurende een reeks van jaren een geziene gast op de jaarlijkse klitsavonden van de Historische Vereniging en de stichting Oud Soest. Die instellingen koesteren dan ook warme herinneringen aan deze betrokken Soester. Voor zichzelf gold niet de stelling die Piet Ekel al eens had verkondigd in 1985 tijdens een talkshow over het culturele klimaat: *"De mensen die hier alleen maar slapen voelen niets voor Soest omdat ze er niet werken en voor de plaats waar ze werken voelen ze ook niets omdat ze er niet wonen"*. In diezelfde show bracht Piet nog een ode aan het werk van genoemde instellingen onder het motto: *"Werken aan morgen is denken aan gisteren"* Dat lijkt mij een mooi motto om dit artikel mee af te sluiten.

Piet Ekel tijdens 'levende geschiedenis' in het museum oud Soest in 2006. Verder staan op de foto mevr. G.Ekel-de Bree, mevr. E.Stolwijk-Okhuizen, mevr. I.Koelewijn-v.d.Wal. (foto Leny de Kam)

Het verhaal van Gijs Gijsbertse Hagen, alias Gijsje Spin.

Jan de Mos

Jan de Mos (Schiedam 1944) is in 1979 te Soesterberg komen wonen. Na zijn pensionering is hij zich gaan bezighouden met de geschiedenis van o.a. zijn woonplaats. De oudere geschiedschrijving van Soesterberg is nogal beknopt en fragmentarisch behandeld door vroegere historici. De Historische Vereniging Soest / Soesterberg is blij dat deze leemte in de nabije toekomst opgevuld gaat worden.

Voor mijn boek “*De geschiedenis van Soesterberg, en directe omgeving tot de 20^e eeuw*” was ik in het Gemeentearchief van Zeist (GAZ) op zoek naar de tekst van een marslied. Dat werd gezongen door de soldaten die in de 19^e eeuw elk jaar van Utrecht naar het Kamp bij Zeist in Soesterberg liepen, na wat gerust en gedronken te hebben bij de toenmalige tapstede Huis ter Heide (zie afbeelding). Zij werden begeleid door het fanfarekorps van de Genie. Deze in de zomermaanden zeven weken durende grote manoeuvres werden niet alleen bezocht door het koningshuis, maar trokken ook drommen toeristen. Er ontstonden kermisachtige toestanden, zeker op Koninginnedag (vanaf 1885 op 31 augustus) dat toen ook in die periode viel. De cafés in Soesterberg deden goede zaken. Behalve de originele versie van het marslied was er ook een nieuw lied, een kermisvariant met als titel “De vrolijke Kamp bij Seist”. Maar dat is allemaal te lezen in het boek dat naar verwachting nog dit jaar verschijnt.

Als ‘*bijvangst*’ trof ik in het dossier (bron: GAZ 168 Varia) nog een ander interessant kermislied aan over een bekende familie uit Soest. Dat gaat over de terechtstelling in de 18^e eeuw van Gijs Gijsbertse Hagen, alias Gijsje Spin, in het gerecht van de hoge heerlijkheid Zeist. Er waren in die tijd al wel kranten, maar die werden door het gewone volk niet gelezen. Vaak waren zij de leeskunst niet eens machtig. Nieuws werd door troubadours, in liedvorm, op kermissen ten gehore gebracht, tot lering en vermaak.

De familie Hagen (Haage/Haagen) is voor zover bekend oorspronkelijk afkomstig uit Dalder (Den Dolder). Deze Gijsbert Gijsbertse Hagen is rond 1717-1720 geboren in Dolder. Hij trouwde op 18 december 1740 te De Vuursche met Hijltje Jans van Wijde, jongedochter wonende op De Vuursche (bron: gensdvvf.nl). Zij kregen vijf kinderen, Annetjen (1742), Rijk (1745), Neeltje (1747), Aartje (1748) en Mor (1750), allen gedoopt te De Vuursche. Van deze vijf is er een vroeg overleden, niet ongevoen in die tijd. Maar Hijltje en de andere kinderen hebben het ook ongevoen zwaar te verduren gehad zoals blijkt uit het navolgende verhaal.

Een droevig kermislied

Deze Gijsje Spin gaat op het verkeerde pad en wordt terechtgesteld. Daarover wordt een kermislied gemaakt. Bij de inleiding van dat lied wordt het volgende vermeld: “Het zware Recht ofte Justitie, dat ‘er gedaan is in de Hooge Vrije Heerlijkheid Zeyst, aan Gys Gysbertse Hagen, alias Gysje Spin, oud 34 Jaaren, dewelke over verscheide Dievereyen, het zoeken te vergeven van zyn Vrouw en vier Kinderen, en het in brand steeken van zyn eigen Huis, om zyn Vrouw van kant te helpen, levendig is Geradbraakt, Geblaakt en voorts Gewurgt”. Het lied over deze terechtstelling werd gezongen op de wijs van: “O Holland Schoon ! gy leeft in Vrêe / Met eenendertig steden”. Kennelijk een populair deuntje in die tijd. Voor de liefhebbers van muziek: in de liederenbank.nl staat de originele tekst op muziek met meer dan 150 verwijzingen op dezelfde melodie. Deze versie over Gysje Spin gaat als volgt:

1. Vervloekt Satan met u quaad / waar ben ik toe gekomen; / Dat ik door uw valsche raad / dit quaad heb ondernomen / Dat ik mijn goede echte vrouw / Geweest ben zo valsch en ontrouw / Om haar te staan na 't leven / O Heer wilt mij vergeven.
2. Nu de heer die alles ziet / Dit quaad niet kunnen gedogen / Daar voor moet ik nu te Zeyst; / sterven voor ieders oogen / Want ieder die zijn zonden mind /

Hem op 't laatst bedrogen vind / Die mag bij nacht en dagen: / Zijn heblust quaad beklagen.

3. Maar ziet de wyze Ov'righeid / Van God gesteld in dezen; / dat heylloos quaad niet toe en laat / Waar door nu is bewezen / Een zondaar die nu word gestraft / En om zijn quaad ter dood gebragt / Swijgt, swijgt dan dwaze zotten / Met God is niet te spotten.

4. Want overspel en hoerery / Brengt meenig een in schande / Dat is gebleken nu aan my / Dat ik zocht te verbranden / Mijn eyge vrouw en kinders zoet / dogt ik te brengen onder de voet; / dat ik bracht by de hoere; / en liet my zoo vervoeren.

5. Gedenkt dog niet mijn waarde vrouw / 't Geen ik u heb misdreven; / dat ik u zocht als een tyran; / te brengen om het leven; / dat de Satan boos en quaad; / die gaf my deeze valse raad / dat ik uw zou verbrande / Nu zit ik in de bande.

6. Wat helpt nu mijn droef gezugt / Ik wil my nu gaan wende; / tot Jezus die my uyt de noot / En deeze grote elende / kan redde door zijn dierbaar bloed; / En wilt my heer in u behoed; / nog nemen in uw armen; / en wilt u nu ontfarmen.

7. Spiegelt u nu omstanders al / die dit hier staan aanschouwen; / Wanneer gy hebt een echte vrouw; / Wilt alle onkuysheyt schouwe; / Dan raakt gy niet in droeve noot / en diend dan al u dagen / den heer met behagen.

Gijsje Spin was dus geen lieverdje. Hij was een dief, was overspelig, en om van zijn vrouw af te komen stak hij zijn eigen huis in brand. Maar hij ontliiep zijn straf niet.

Geen halve strafmaatregelen

De straffen waren in die tijd niet mis. Gijsje werd eerst levendig geradbraakt. Dat was geen strafmaatregel, maar een in die tijd gebruikelijke, niet bepaald zachtzinnige, ondervragingsmethode. De beul bond zijn slachtoffer met armen en benen gestrekt vast aan een radbraakpaal of op een radbraaktafel (deze radbraaktafel is nu nog te bewonderen in Museum Gevangenpoort te Den Haag). Vervolgens werd met een knuppel net zo lang op de armen en benen van de verdachte geslagen tot hij bekende. Gijsje bleek schuldig te zijn aan verscheidene diefstallen. Als dat het enige was geweest, dan had de beul met een ijzeren bijl de handen afgehakt waarmee was gestolen. Maar hij had meer op zijn *kerfstok*, de stok waarop zijn misdaden werden geturfd. Hij had ook zijn eigen huis in brand gestoken om van zijn vrouw af te komen. Voor brandstichting kwam je op de brandstapel terecht (*geblaakt*). Wie geluk had, werd door de beul van tevoren gewurgd. Gijsje had pech, bij hem was de volgorde andersom. Deze terechtstelling vond plaats op de *dingplaats* (rechtbank). In Zeist was er al in de

middeleeuwen, toen het nog deel uitmaakte van de gouw Flethite, sprake van een dingplaats. Deze stond bij de Oude Kerk, die was gebouwd op een heuvel, gevormd in de laatste ijstijd. Tijdens restauratiewerkzaamheden in 1964 werden overblijfselen van deze dingplaats blootgelegd.

Maar daarmee was de veroordeling nog niet afgelopen. Na de executie werd het lijk op een horde, een soort slee van takken, naar het galgenveld gebracht. Daar werd het opgehangen aan een galg of op de radstake gebonden, een stevige, meters hoge paal met bovenaan een horizontaal geplaatst wiel. Beide vormen zijn terug te vinden in het gezegde "*hij groeit op voor galg en rad*". Het galgenveld lag meestal bij een van de toegangswegen, op een voor een ieder goed zichtbaar punt. Dat als waarschuwing voor de bezoekers van die stad, pas op, dat gebeurt er met misdadigers. In Zeist gebeurde dat op "het Seysterzant": ten noorden van de Arnhemse Bovenweg, ongeveer één of anderhalve kilometer van de kerk. De Soester zaken werden door het Hof van Utrecht behandeld. Onder Amersfoort zijn twee galgenvelden bekend langs de weg van Utrecht naar Amersfoort. Een oudere halve gerichtplaats bij de Pisheuvel, met een galg en een rad. Mogelijk is deze halve gerichtplaats in 1586 verplaatst naar de Galgenberg, het eindpunt van *De Wegh der Weegen*. De Galgenberg is op de top van op de Amersfoortse berg, een oude grafheuvel, even achter het huidige Bergpaviljoen, tegenover het Berghotel. De executies gebeurden in Amersfoort op de Hof, tegenover het toenmalige stadhuis. Het op de Hof gebruikte schavot werd in de Waag (Appelmarkt) bewaard en is daar bij een brand in 1865 verloren gegaan. De stenen galg op de Galgenberg is in 1770 wegens bouwvalligheid afgebroken (zie afbeelding, profiel van Amersfoort, links de stenen galg, midden het rad, tekening Jan de Beijer, 1749, bron: HUA onderschrift). Zij is toen vervangen door een houten exemplaar. Deze is in 1809 op last van de Landsregering afgebroken, het tentoonstellen van geëxecuteerden was voorbij (bron: Archief Eemland). In 1870 werd in het gewone recht de doodstraf afgeschaft. Tot 1983 kon de doodstraf nog wel in het oorlogsrecht worden opgelegd.

De Soester Haagen-tak

Er is ook een Soester Haagen-tak. De stamvader hiervan is Rick of Rijk Gijsbertse Spin, getrouwd met Neeltie Artz (bron: gensdvvf.nl). Vermoedelijk ook afkomstig uit Dolder en ongetwijfeld familie van Gijsje Spin. Deze Rijk Gijsbertse Spin komt ook voor in het boek "Soest in de zeventiende en achttiende eeuw". In een later artikel zal nader ingegaan worden op de nazaten van Rijk.

Herinneringen uit Soest

Piet van den Breemer m.m.v. Marijke Benschop-van den Bremer

Enige tijd geleden kreeg de redactie een envelop uit het Brabantse Bakel, met daarin de herinneringen van Piet van den Breemer. Piet, geboren in 1936 en opgegroeid in de boerderij op de hoek van de (oude) Raadhuisstraat en het Kerkpad NZ, is al meer dan een halve eeuw geleden uit Soest vertrokken. De redactie bedankt hierbij Marijke die de tekst gedigitaliseerd heeft en hier en daar nog wat verduidelijkt.

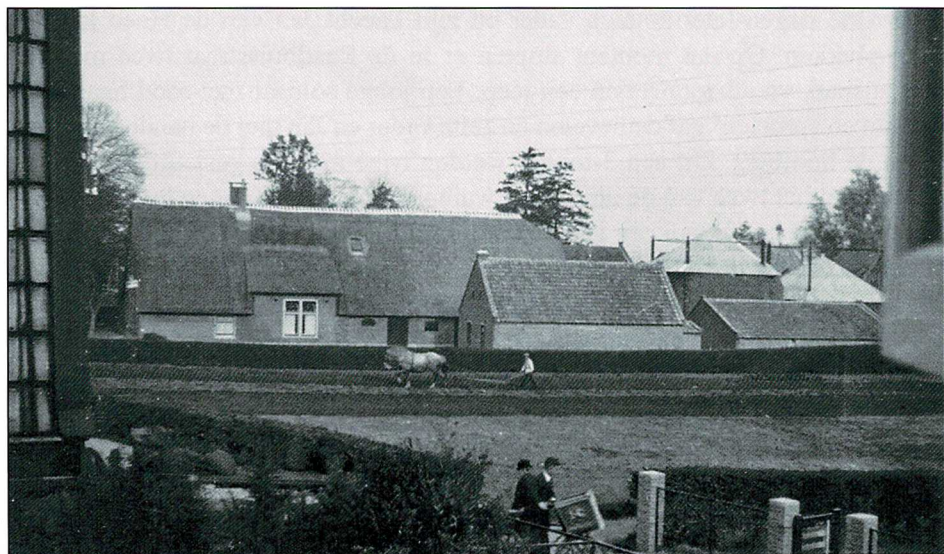
Ladina 1

Toen de Duitsers in 1940 Nederland binnenvielen, kwam van de overheid de opdracht dat alle koeien moesten worden bijeengebracht. Ook de koeien van vader Arie van den Breemer (1907-1995) werden geschat en geteld. Al het vee moest achter de verdedigingslinie worden gebracht om het zodoende uit handen van de Duitsers te houden. Mijn moeder Anna van Roomen (1904-1977) en twee kinderen, Jan en ik, waren naar Lutjebroek geëvacueerd. Als vader niet hoefde te melken kwam hij ook naar Lutjebroek. Ik meen dat wij in Lutjebroek terecht zijn gekomen door onze huisarts dokter Rupert. Hoe lang we daar precies zijn geweest weet ik niet zeker, maar ik meen een kleine twee weken.

Toen de koeien weer terugkwamen, kregen de boeren er net zo veel terug als ze hadden ingeleverd¹. Vader zette het vee maar meteen op stal. Een week of twee later, toen hij ging melken, hoorde hij een koe roepen. Hij ging kijken en zag bij het hek een koe van zijn vorige veestapel staan. De koe, genaamd Ladina 1, zat helemaal onder het eendenkroos en was goed te herkennen, omdat zij maar één grote hoorn had. De andere hoorn was ze eerder met het 'boksen'² kwijtgeraakt. Later hadden we van Ladina 1 een kalfje. Ze fokte goede en sterke koeien en had

1 Dit is wel een erge positieve weergave, er zijn koeien geslacht en enkele ontsnapt, maar er zijn ook boeren die de koeien bij terugkomst geweigerd hebben. Zie ook voorjaarsnummer 2012 van dit blad (TH).

2 'boksen': bij een nieuwe koe of in het voorjaar bij de eerste weidegang wordt de rangorde in de kudde opnieuw bepaald. Toen de koeien nog horens hadden werd er weleens een hoorn afgestoten en bleef alleen de pit als stompje over.

De boerderij van de familie Van den Breemer op de hoek van het Kerkpad NZ en de Raadhuisstraat

geen last van mond- en klauwzeer, ook wel tongblaar genoemd. Vader had de terugkomst van Ladina 1 wel doorgegeven aan de politie en aan de commissie die de koeien verdeeld had. Vader vermoedde dat de koe in Hoogland terecht was gekomen en vandaar de Eem was overgezwommen. Het was het praatje van de dag. Iemand uit Soest meldde zich als eigenaar, maar het klopte niet dat Ladina 1 bij hem vandaan kwam.

De trein uit Amsterdam

In een trein van Amsterdam naar Amersfoort zaten veel joodse mensen die opgepakt waren. Engelse vliegtuigen kregen 's avonds laat de trein in de gaten en vlogen er enkele malen overheen zonder te schieten. Duitse soldaten en ook de machinist vluchtten toen ze de vliegtuigen zagen. De trein bleef onbeheerd stilstaan achter de gasfabriek. Een aantal gevangenen zag kans om te ontsnappen. Toen vader die avond nog eens rondliep over de hofstee, hoorde hij bij de loods zachtjes roepen. De joden lagen op de bezemries³. Er werd gevraagd om wat eten en drinken. Ook vroegen ze hoe ze het beste naar Amsterdam terug konden gaan. Vader zei: 'Volg de spoorlijn maar!!'.

3 'bezemries': bezemrijs: bossen berkentakken om bezems te maken

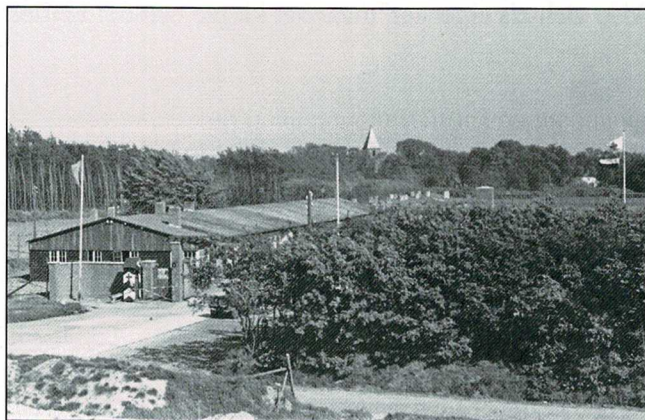
Weer drie dagen later zouden vader en zijn knecht Jan van de Hoed knollen gaan plukken. Op dat moment stopten er in de Raadhuisstraat twee motoren met zijspan, vier 3-tonners en een jeep. Een jonge soldaat met rood haar, rood gezicht en sproeten⁴ gaf de bevelen en zette vader en Jan met de handen omhoog tegen de hooiberg. Uit een 3-tonner werden twee mannen gesleurd. Vader zag meteen dat het twee van de drie joden waren die hij enkele dagen terug eten had gegeven. Het hoofd van een van de twee zat helemaal onder het bloed. De rode soldaat schreeuwde tegen de andere jood. Deze wees vader aan.

Moeder was intussen naar de plaatselijke Ortscommandant gegaan. Die kwam bij ons altijd melk halen en was toevallig onderweg naar ons. Hij begon een gesprek met het rode soldaatje die toen wat kalmeerde. Jan mocht bij de hooiberg weg, maar vader moest met de rode soldaat mee. Moeder had nog vlug een kiel en een jekker opgehaald. Een mof gooide de kiel terug, de jekker mocht vader wel aanpakken.

Vader probeerde wat tijd te rekken bij het instappen in de jeep, maar de rode soldaat richtte zijn geweer op hem. Ze wilden ook vader handboeien omdoen, maar men was het sleuteltje kwijt. Plotseling reed de jeep weg. De Ortscommandant zat naast de chauffeur en vader en een soldaat achterin. Moeder moest huilen, ze was in die periode in verwachting van onze Wim. Waar vader naar toe ging wisten de achterblijvers niet, dat hoorde moeder een paar dagen later.

Vader werd afgevoerd naar kamp Amersfoort en in een cel gezet. Hij was daar wel bekend want iedere boer die een paard had, moest daar een dag voor de

Duitsers werken. Vader was ook al aan de beurt geweest, samen met Jan van de Hoed. Toen er een groep gevangenen werd samengesteld die de volgende dag buiten moesten werken, sloot vader zich daarbij aan. Hij moest helpen met het maken van

Ingang na de bevrijding in 1945 (foto collectie Kamp Amersfoort)

⁴ Deze omschrijving is niet discriminerend bedoeld, enkele zonen van Arie voldoen aan hetzelfde signalement.

mutserds (takkenbossen). Eén van de boeren die op die dag hout moest rijden voor de Duitsers, was zijn kameraad Jan van Roomen uit de Birk. Nadat de wagen was volgeladen gingen de twee huiswaarts! Vader stuurde en Jan liep ernaast met een puntig stokje in zijn hand, waarmee hij het paard in zijn bil prikte. Het paard schrok en begon te steigeren. Vader had grote moeite het dier in het gareel te houden. De controle had meer aandacht voor de vracht dan voor de voerlui. Zo konden ze samen weggkomen. De twee hadden het slim aangepakt. Vader is nog drie dagen bij Jan van Roomen gebleven. Oomzegger Jan Hartman is die avond bij moeder komen vertellen hoe het vader vergaan was. Daarna bleef vader nog tien dagen bij zijn broer ome Hannes. Vader hoorde nooit meer iets en vermoedde dat de ortsccommandant de vermissing niet heeft doorgegeven.

Voedselverdeling

Vader had twee knechten: Jan van de Hoed, die aan de Ringweg woonde en Bertus Dorrestijn van de Lange Brinkweg. Een uitkomst, want er moest gedorst worden. We hadden 3 ha bouwland, dus niet heel veel rogge. Toen de dorsmachine en de tractor gesteld waren, meldde zich de CCD⁵ met drie man sterk, gewapend met een geweer. Zij controleerden de hoeveelheid die er werd gedorst en hielden toezicht bij de uitdeling. Soms stonden er meer dan honderd mensen in de rij. Iedereen kreeg een kroes rogge zolang de voorraad strekte.

Langs de Raadhuisstraat stond een houten loods, met aan de voorzijde een timmerloods en weer daarvoor een grote beukenheg. De Duitsers hadden hun veldkeuken in die week bij ons ondergebracht. Een gedeelte van het ingeblikte voedsel werd in de timmerloods ernaast neergezet. De meeste mensen hadden in de oorlogsdagen voedseltekort. Op een keer gingen vader en Jan van de Hoed ieder aan één kant bij het hek staan om te proberen of ze iets van het voedsel van de auto's konden grissen. Knecht Jan stond aan de kant van de beukenheg. Hij zag kans een paar pakjes boter te pakken, maar een Duitse soldaat zag het gebeuren. Hij sloeg met de kolf van zijn geweer onder de kin van Jan. Deze zakte meteen in elkaar en bleek later een gescheurde kaak te hebben. Jan moest naar het ziekenhuis gebracht worden.

Tot zover de herinneringen van Piet van den Breemer aan zijn ouders en jeugd in Soest. Onze dank hiervoor!

5 (Centrale Controledienst in het leven geroepen door de Duitse bezetting om voedsel eerlijk te verdelen)

Familie Bosboom, een ondernemende familie (2)

Ton Hartman

In de vorige aflevering heeft de auteur de oudste generaties van de familie Bosboom voorgesteld. Hier en daar heeft dat tot enige verwarring geleid omdat het verhaal grotendeels zich nog in de negentiende eeuw zich afspeelde. Het verhaal is geëindigd bij een beknopte beschrijving van tapper Hannes Bosboom en zijn vrouw Dirkje Bosboom-Hilhorst (de vroedvrouw). In dit vervolg komen de kinderen van dit echtpaar aan bod.

Nogmaals dank

Naast de andere bronnen die bij de vorige aflevering genoemd zijn heeft ons lid dhr. P.J. Bosboom veel informatie verstrekt. In de rubriek Verdwenen Soest heeft Gijs van Brummelen hier en daar ook het een en ander vermeld. Ook in het Gemeente archief Soest is weer nader onderzoek gedaan, met behulp van archief assistent J. Piekema. Wederom onze dank.

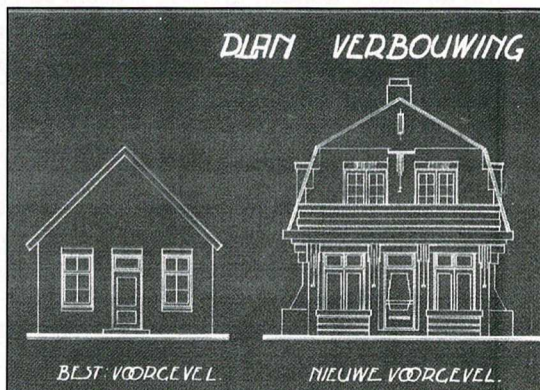
De kinderen van Hannes Bosboom en Dirkje Hilhorst.

Om het verhaal enigszins begrijpelijk te houden worden eerst de dochters en de ongehuwde zoon beschreven, daarna maken we een splitsing tussen de tak **Evert** en de tak **Jan** (vetgedrukte namen in deze paragraaf zijn de kinderen van Hannes en Dirkje).

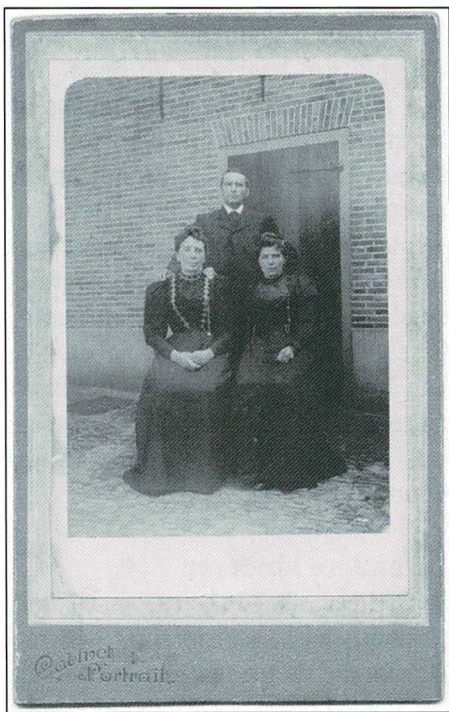
De Nachtegaal

Jans (Johanna 1853-1927) en **Heintje** (Hendrika 1865-1938) bleven beiden ongehuwd, zij beheerden voornamelijk de herberg. Bij een openbare verkoping in 1897 door notaris A.N.J. Vos wordt het

Tekening bouwaanvraag

mooi omschreven als *'het koffiehuis van Mejuffrouw de weduwe J. Bosboom'*¹. Dit nog steeds bestaande café was toen al gevestigd aan de Burg. Grothestraat 55. Erg groot was het lokaal niet, dat zal ook de reden geweest zijn dat er bijna geen vermeldingen van veilingen waren. Door het vroegtijdige overlijden van vader Hannes zal **Jans** al op jonge leeftijd achter de tap gestaan hebben. Moeders had haar verloskundige praktijk dus was ook op de vreemdste tijden weleens weg. Het was niet ongevoen dat de vrouwen de bediening in de drankgelegenheden deden, andere bekende voorbeelden in Soest zijn onder andere Geurtje Sukel en de dames Westemeijer. Wanneer de naam "Nagtegaal" aan de kroeg gegeven is, is nog niet achterhaald. De eerste vermelding in de Soester Courant is in de editie van 21 april 1923. Toen stond Café De Nagtegaal op naam van H (Heintje) Bosboom, zus Jans deed zakelijk gezien al niet meer mee. Dit is wel opmerkelijk want de bouwvraag in april 1924 staat op naam van de gezusters Bosboom. Architect P. Beekman heeft een groots ontwerp gemaakt. De kap wordt verwijderd en er komt een eerste verdieping. Tevens wordt aan de voorgevel een overdekt terras gemaakt van wel 20 vierkante meter. Neef G.J. Bosboom mag de verbouwing uitvoeren. Heintje doet de drankvergunning en onderneming per 1 mei 1931 over aan deze neef, op de leeftijd van 66 jaar vond ze het welletjes.

*Evert, Jans en Heintje Bosboom,
fotograaf C. Kuiper Oosterparkstraat 174*

Kees (Cornelis 1855-1919), bleef ook ongehuwd. Hij was timmerman en metselaar. De samensteller van het album Frits de Rond was getrouwd met de kleindochter van **Evert** Bosboom. Waarschijnlijk heeft hij iets teveel portretfoto's aan **Evert** toegeschreven. Ook de foto van de ongehuwde zussen zouden met broer **Evert** afgebeeld zijn. Op het moment van de foto was **Evert** echter al getrouwd en woonde aan het Kerkpad.

1 Archief Eemland. De Eembode van 24 april 1897

Kees daarentegen woonde nog bij het café en was ongehuwd. Dat deze foto later bij de (klein)kinderen van **Evert** terechtgekomen is verklaarbaar. De twijfels tussen de broers Bosboom is er ook bij de foto uit 1904 van het rooms-katholieke (mannen)zangkoor Sint Cecilia, beiden waren daarvan lid.

Brouwerij

Uit welk vaatje zullen ze bij de Nachtegaal getapt hebben? In Soest is nooit een brouwerij geweest dus het meest voor de hand liggend is Amersfoort om bier vandaan te halen. Aan het eind van de negentiende eeuw was de Beiersche Bierbrouwerij Phoenix een begrip in de regio. Wanneer de Nachtegaal uit een ander vaatje is gaan tappen is niet bekend. Zou een buurtbewoner daarbij een rol gespeeld kunnen hebben? Gérard Derks attendeerde mij op dhr. Cornelis Beversen, de eigenaar van het landhuis "Beverstein" (dit was gelegen op de plek van het huidige gelijknamige appartementencomplex). Beversen was op 14jarige leeftijd als 'jongste bediende' begonnen bij Amstel bier en heeft het tot adjunct-directeur geschopt². Waarschijnlijk is de overstap naar Amstel toch iets later gemaakt want Cornelis was al in 1922 overleden en toen al zonder beroep. Op dat moment was de "Nachttegaal" nog maar een klein buurtkroegje.

Cornelis Beversen 1860-1922

De andere kinderen

Bet (Elisabeth 1862- 1939), zij trad in 1888 in het huwelijk met Eduard van Houten, een handelsreiziger waarmee zij buiten Soest ging wonen. Ze merkte al gauw dat de toenmalige koeriersdienst niet helemaal betrouwbaar was. In het Politieregister wat bij het Centraal Bureau voor Genealogie raadpleegbaar is komen we haar naam op 17 oktober 1889 tegen. Onder bericht 792 lezen we het volgende; *op 1 oktober j.l. is door Elisabeth Bosboom, wonende Jacob van Campenstraat 62 aldaar [Amsterdam], per Holl. Ijzeren Spoorwegmaatschappij aan het adres van de weduwe Bosboom te Soest verzonden een pakje, waaruit bij aankomst werd vermist 1 donkerbruin Roomsch-Catholiek kerkboekje verguld op snee en voorzien van nikkel sluiting. Dochter Bet zal wel gedacht hebben; 'als moeder graag bidt, dan maar uit een mooi boek'.* Degene die het zich

2 Amstel, het verhaal van ons bier 1870-heden, Peter Zwaal, 2010 blz.24-25

wederrechtelijk toegeëigend had zal het wel niet uitgelezen hebben.

Antje (1863-1931), zij vertrekt op 7 november 1879 naar Amsterdam maar komt terug en trouwt in 1895 met Cornelis de Bruin. In 1907 wonen ze waarschijnlijk aan de Schildersteeg, de oudere naam van de Talmalaan en ook de Rembrandtlaan. Deze Cornelis was metselaar en later zelfs makelaar en zij woonden toen aan de Talmalaan 5.

Jan (1858-1916) huwde in 1886 Anna Butselaar (1861-1937), in 1907 woonde het gezin aan de Veenhuizerstraat nr. 35 (thans Koninginnelaan nr. 89). **Jan** was

Veenhuizerstraat — Soestdijk

smid, ook was hij 'broedermeester der Kevelaarsche processie'. In vroegere tijden was de jaarlijkse reis en het meelopen en bidden in de processie een hoogtepunt in het leven van een katholiek. Zeker in de tijd dat er nog geen vakanties waren.

Jan is in Amsterdam overleden, volgens zijn bidprentje aan een bittere dood. Kleinzoon Piet heeft gehoord dat grootvader met het smidswerk een gloeiend stuk ijzer tegen zijn oogkas heeft gehad. Hieruit is een ontsteking ontstaan die uitgegroeid is tot een 'boosaardig' gezwel. Volgens de overlevering was hij in behandeling in het Antoni van Leeuwenhoek-huis in de hoofdstad. Dit instituut was opgericht in 1913 en de eerste jaren gevestigd aan de Keizersgracht 206, daar waren 17 bedden beschikbaar voor patiënten.

Evert (1860-1929) en zijn vrouw en kinderen worden verderop in dit artikel beschreven.

De kinderen van Jan Bosboom en Anna Butzelaar.

Het was de tijd van grote gezinnen, ook in dit gezin zijn 11 kinderen geboren maar daarvan hebben 5 kinderen de eerste verjaardag niet gehaald. De dochters **Door**, **Mien** en **Nel** die geboren zijn tussen 1891 en 1895 hebben Soest als woonplaats verlaten. **Door** trouwde IJsbrand Kee en vestigde zich in Amersfoort. Later hebben ze ook nog te Soest gewoond. **Mien** en **Nel** konden hun ondernemende capaciteiten ook kwijt, hun respectievelijke echtgenoten Wim Erkelens en Joop van den Bosch waren beiden slager in Amsterdam.

Openbare teekenschool

De broers Bosboom komen we tegen bij een verslag van de 'openbare teekenschool'³. Als we de namen van de mede-leerlingen bekijken lijkt de openbaarheid een betrekkelijk begrip. Deze school was opgericht in 1902 vanuit de Sint Joseph jongelingenvereeniging, mede op initiatief van pastoor Reijmer⁴. Met de beperkte openbaarheid wordt niet alleen de geloofsovertuiging maar ook de achtergrond van de leerlingen bedoeld, het waren bijna allemaal jongemannen uit ambachtelijke ondernemersfamilies. Bekende namen uit de bouwhoek zoals Van Schalkwijk, Schalkx, Stalenhoef, Swager, Mets, Dorrestein, Butzelaar, Van den Dijssel om maar enkele te noemen. Ook dus de twee broers Bosboom. Had de protestantse bevolkingsgroep minder behoefte aan een dergelijke opleiding omdat voor hun de kans groter was

*Kees, Han en Piet Bosboom,
fotograaf L.B.J. Serre
(particuliere collectie)*

3 Archief Eemland, De Eembode 10-3-1906

4 Archief Eemland, De Eembode, 8-11-1902, ook Van Zoys tot Soest 10de jrg nr.1

om in overheidsdienst te komen? Was er in de landbouw genoeg werk te vinden dat de boerenzoons daar hun emploti zochten?

Wat hadden de broers Bosboom op deze tekenschool gepresteerd?

J. [Han], smid, had in zijn 4de jaar een eervolle vermelding gekregen voor een zeer mooi balconhek. P. [Piet], ook smid, kreeg een pluim voor een mooi uithangbord met windvaan en fiets. Dat laatste hadden we dus verwacht bij zijn broer.

Han (Johannes Petrus)(1887-1967), de oudste, hij begon als rijwielhandelaar en reparateur, later tevens elektricien en winkelier aan de Steenhoffstraat 16. Hij huwde Wilhelmina Hendrika van Zijl (Mien 1889-1983) uit Bunnik. Met een verbouwing is er ooit nog een oud kasboek uit de rijwielherstelperiode opgedoken. Daarin stond vermeld dat er fietsen op afbetaling verkocht werden,

1913 - J. Bosboom,
rijwielhandel en reparatie Steenhoffstraat / Talmalaan Soest

elke week werd er een kwartje (25 cent) terugbetaald. Ook wordt herinnerd dat de lampen voor de fietsen op carbid brandden, dit brandbare gesteente werd aan de Koninginnelaan gehaald

Han heeft in Utrecht het diploma elektricien gehaald en heeft op veel plaatsen in

Soest de elektra aangelegd. Hij heeft zelfs ingeschreven voor de verlichting in de Henricuskerk in het Soesterkwatier van Amersfoort⁵ Meestal werden de klanten op de fiets bezocht. Voorop de fiets was een draagrek gemonteerd. Soms moesten ze zelfs zelf de ladder meenemen en fietsten vader **Han** en zoon Jan met de ladder op de schouder, draden aan het stuur en ook nog buizen. Ook op Hoogland is er bij verschillende boerderijen het licht gaan schijnen dankzij Bosboom, dan werd er bij de Kleine Melm overgestoken met de pont. Zoon Jan (1923-1999) rolde min of meer vanzelf de zaak in, ook hij was weer een ondernemende Bosboom. Een opmerkelijk detail wat voor Jan gold dat hij linkshandig was. Er was in die tijd zeker geen aangepast gereedschap en het vooroordeel was toen nog algemeen dat je met twee 'linkerhanden' niets kon. Hij trouwde eerst alleen voor de wet met Bep van Steen. Dit kwam in de vijftiger jaren vaker voor, soms was dat om de dienstplicht te ontlopen. Ook werd deze constructie wel toegepast om eerder woonruimte te kunnen vinden. In dit geval is de reden niet bekend. Zoals toen gebruikelijk bleef Bep keurig in

het ouderlijk huis wonen en hield haar werk als winkeljuffrouw bij De Gruyter in Baarn aan. Vrijdags kwamen daar altijd een paar typische dorpsfiguren uit Soest hun inkopen doen; de dames Kuijper. Deze hadden van het huwelijk gehoord en konden niet nalaten om op te merken; *kan Jan Bosboom nog niet eens zijn eigen vrouw onderhouden!* Na haar kerkelijk huwelijk ging Bep in de elektra en

Han en zus Mien of Nel Bosboom, met een onbekende derde persoon

⁵ De Eembode 15-6-1926

lampenwinkel met haar schoonouders samenwerken. Zeker in het begin was het wennen aan de technische termen, maar ook aan sommige klanten. Zo kwam er eens een donkere kerel binnen die onverstaaanbaar mompelde; *is de baas er ook?* Wie kan ik zeggen? Nog onverstaaanbaarder murmelde hij; *Zwarte Willem*, Bep ging naar achteren om te zeggen dat *meneer zwarte Willem er was*. De rest van de familie had veel plezier van dit voorval. Na hun werkzame leven gingen ze samen nog warme maaltijden bij wat oudere hulpbehoevende Soesters brengen in het kader van "Tafeltje dek je". Dan wees Jan nog verschillende plekken aan waar hij gewerkt had. Nu nog aansprekende objecten die door vader en zoon Bosboom aangelegd zijn is de elektra in de na de oorlog herbouwde Martinuskerk te Hoogland of de flats aan het Vreeland in het Soesterkwartier van Amersfoort.

1918 - J. Bosboom Electricien, Steenhoffstraat / Talmalaan Soest

De tweede zoon van **Han**, namelijk Ad (1925-2006) is ook in Indonesie geweest, net als zijn neef waar later wat meer over vermeld wordt.

Piet (Petrus Johannes)(1889-1971) werd net als zijn vader smid en huwde in Amsterdam Lies Wit. Zij woonden eerst aan de Veenhuizerstraat, Piet junior weet zich nog te herinneren dat in 1931 deze straat omgedoopt is tot Koninginnelaan.

Als openingshandeling werd koningin-moeder Emma rondgereden in een open koets. Ook zijn de huisnummers omgenummerd, hun huisnummer 35 werd 89. Van deze plek is niets herkenbaars overgebleven, zelfs geen foto.

Volgens zoon Piet (1925) was vader een geroutineerd hoefsmid, hij had een opleiding genoten op de Rijksveeartsenijschool te Utrecht. Het Soesder paardenvolk gingen met hun kreupele paarden naar Bosboom. Daarnaast was Piet ook kachelsmid. Toch is hier de onderneming niet voortgezet. Piet vertelt dat door de oorlog en bezetting er bijna geen werk meer was, toen Piet junior na mei 1945 iets interesse toonde zei senior; *het smidsvak moet je vanaf je 14de jaar leren*.

Over zijn jeugd wist Piet jr. nog wel dat hij samen met Anton v.d. Dijssel bij de padvinderij zat, akela was Suus Rupert van de bekende doktersfamilie.

Omstreeks november 1944 werden de jongemannen tussen 18 en 25 jaar aangewezen voor arbeidsinzet voor het Duitse leger. Ze moesten voor de organisatie Todt een antitankgracht graven in Hoewelaken. Wat te doen was de moeilijke vraag? Er werd aan de gemeentesecretaris Batenburg advies gevraagd en deze vertrouwde de zaak. Hij stuurde ook zijn eigen zoon mee dus durfde de anderen het ook aan. Daar bleek dat de motivatie erg weinig was, Bunschoter jongens kruien met een enkel graszoodje heen en weer. Later moesten ze ook in Havelte nog aan het werk volgens Piet jr.

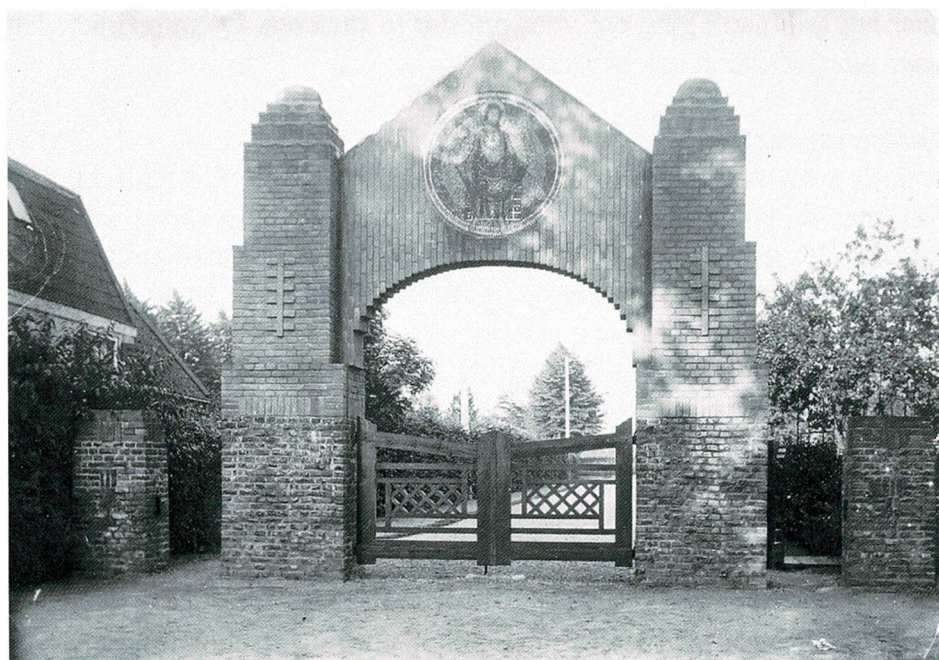
Van hun zoon Luc (1927-2012), vernoemd naar Lies haar vader, verscheen onlangs de rouwadvertentie. Daarin werd vermeld dat hij Ereburger van de gemeente Soest was terwijl hij al jaren buiten Soest gewoond had. Deze titel had hij verdiend net als alle andere militairen die in de naoorlogse jaren naar Indonesië gestuurd waren. Ook de onderscheiding "Drager van het ereteken voor Orde en Vrede" hoorde daarbij.

Van zoon **Kees** (Cornelis Anthonius Maria)(1900-19--?) weten we inmiddels dat hij boekhouder is geweest, getrouwd en vertrokken naar Hilversum.

De toegangspoort van de H. Hart ULO school.

Ton Hartman.

In de archieven van de historische vereniging bevinden zich foto's waarvan het intrigerend is wat ze voorstellen of waar ze genomen zijn. Reden om een dergelijke foto wat uit te lichten en de achtergronden uit te zoeken.

Ouderen onder u zullen het waarschijnlijk direct herkennen, zeker als ze tot de rooms-katholieke bevolkingsgroep behoorden. Het is de toegangspoort tot de H.Hart ULO school aan de Steenhoffstraat. Toen kon je toch wel van een katholiek dorpscentrum spreken. Naast de Petrus en Pauluskerk en het kerkhof waren daar in de onmiddellijke nabijheid het St. Jozef verenigingsgebouw, de Bonifaciusschool.

Ook het St. Joseph gesticht voor de 'ouden van dagen' en de bewaar en meisjesschool bij de nonnen waren daar gevestigd. De boerenleenbank was op papier wel neutraal maar werd door de katholieke boeren gedomineerd.

Rond 1924 is daar ook de H.Hart ULO school gesticht. Tegenwoordig wordt weleens geschamperd over die verregaande verzuiling, het was wel een laagdrempelige manier om meer jongens aan het studeren te krijgen. Nu was dat studeren dan nog steeds niet voor alle jongens weggelegd, bij het arbeidersvolk vonden ze dat vaak te hoog gegrepen. Bij de boerenzoons was het voor de bedrijfsopvolgers voldoende om wat losse cursussen te doen. Nog eervoller werd het gezien als een zoon niet naar de ULO maar naar het seminarie ging om voor priester te studeren. De mogelijkheden voor meisjes waren nog beperkter.

Toegangspoort

Aan de bouwstijl te zien zal ook de poort wel in die tijd gesticht zijn. Wanneer de poort gesloopt is hopen we met wat hulp van u achter te komen. Het hart van de poort, het glasmosaïek is bewaard gebleven en staat getoonsteld in een hoekje in Museum Oud Soest. Maar zelf ben ik meer geïmponeerd door het metselwerk en daarmee het robuuste aanzien. Toen ik de foto aan Frans Stokhof de Jong liet zien doceerde hij dat het de stijl van de "vroeg Amsterdamse school" was. Grote vraag is natuurlijk wie de ontwerper van de poort is? Mogelijk is er in de kerkarchieven nog wat te vinden? Ook een mogelijkheid is architect P. Beekman; naar mijn idee een erg productieve bouwkundige, die zich in zijn werk zeker niet beperkte tot een zuil.

De kunstenaar van toen heeft de moderniteit uit die tijd (schoon metselwerk) mooi verweven met de traditie en spirualiteit van het geloof met de Christus afbeelding in het midden. Daarnaast was het goed gefundeerd op oude stenen wat de poort niet eentonig maakte.

In bestaande gebouwen zijn nog vele gevelverfraaiingen te zien, het is de moeite om daar wat meer aandacht aan te besteden.

De leden van de Historische Vereniging Soest - Soesterberg werken in een aantal werkgroepen om onderzoek te doen en gegevens vast te leggen.

Voor nadere informatie kunt U met de contactpersonen overleggen, te weten:

Werkgroep:

Genealogie : Wim Routers, routers@xmsnet.nl 035-6010169

Mondelinge geschiedenis : Wim de Kam, wpdekam@ziggo.nl 035-5880048

Contact Gemeentelijke Monumentencommissie : Frans Stokhof de Jong, stokhofdejong@planet.nl 035-6090833

Evenementen commissie : Hanneke Roskam hanneke@roskam.nu 035-6018750

Contact Museum Oud Soest: Cees Vos ceesjvos@casema.nl 035-6021008

De contributie per jaar : € 20,00 voor leden in Nederland
€ 25,00 voor leden in het buitenland
€ 35,00 voor het bedrijfsleven

Betaling contributie
op rekeningnummer 3599.02.235

Losse oude nummers : Verkrijgbaar bij het redactieadres
Leden € 2,50
Niet leden € 5.00

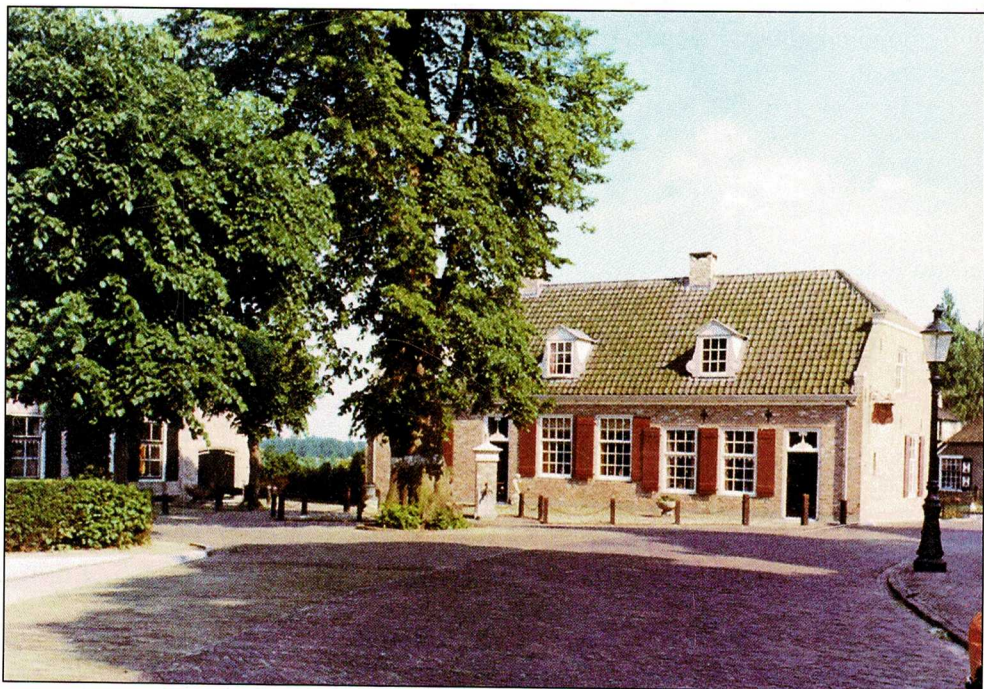
Redactiecommissie : Dick van Fulpen, Ton Hartman, vacature
Redactie-adres : Ton Hartman, Birkstraat 109, 3768 HD Soest 035-6025031
ton.hartman@telfort.nl

Homepage : www.hvsoest.nl

Layout : Wim Routers en Piet van Elteren
Omslag : Wim Routers

Grafische verzorging : Drukkerij PRACTICUM Soest

Foto achterzijde: De Drie Ringen met de bekende lindeboom (gemeente archief Soest)

PRACTICUM
www.practicum.nl